

77. Lisa Tuttle'in "Ev Kadınları" başlıklı kısa öyküsünde kadın ve bellek¹**Elif DEMİR²**

APA: Demir, E. (2022). Lisa Tuttle'in "Ev Kadınları" başlıklı kısa öyküsünde kadın ve bellek *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1208-1218. DOI: 10.29000/rumelide.1193094.

Öz

Ataerkil kültürün içselleştirdiği cinsiyet rolleri toplumsal cinsiyet hiyerarşisini de beraberinde getirmiş ve bu sınıflandırmadan doğan cinsiyet eşitsizliği pek çok kurgu yazarının ele aldığı bir konu haline gelmiştir. Bu eserlerden biri olarak Amerikalı feminist-bilim kurgu yazarı Lisa Tuttle'in 1979 yılında kaleme aldığı "Ev Kadınları" adlı kısa öyküsü sadece ataerkil yapının dayattığı cinsiyet rollerine değil, aynı zamanda kadının toplumsal konumuna da eril bakışın içselleştirilmesi ve beden belleği üzerinden eleştiri sunar. Öyküde dünya gezegeninden gelen erkekler kolonileştirdikleri yeni gezegendeki varlıkların kültürel belleklerine toplumsal cinsiyet rollerini aşlar ve zamanla onları "mükemmel" ev kadınlarına dönüştürür. Bu çalışma erkeklerin bir başka evrendeki canlıları fiziksel ve kültürel olarak biçimlendirmelerini Michel Foucault'nun disiplin ve güç kavramları ışığında ele alarak cinsiyet rollerinin bu varlıkların belleklerine erkek egemen sistem yoluyla nasıl işlendiğini Susan Bordo ve Sandra Lee Bartky'nin görüşleriyle tartışmayı amaçlamaktadır. Eser aynı zamanda bir feminist-distopya örneği olduğundan kurgu ve gerçeklik arasındaki çizginin silikleşmesi açısından da önemlidir. Bu nedenle kurgu/gerçeklik çatışması da Donna Haraway'ın görüşleri ışığında tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Lisa Tuttle, disiplin ve güç, eril bakış, kültürel bellek, feminist-distopya

The representation of femininity and memory in Lisa Tuttle's short story "Wives"**Abstract**

Gender roles internalized by patriarchal culture have brought gender hierarchy. Gender inequality arising from this classification has become a subject that many fiction writers deal with. As one of these works, American feminist-science fiction writer Lisa Tuttle's short story "Wives", written in 1979, offers a critique not only to the gender roles imposed by the patriarchal structure, but also to the social position of women through the views of the internalization of the male gaze and the memory of the body. In the story, men from planet earth infuse gender roles into the cultural memories of the beings on the new planet and eventually transform them into 'perfect' housewives. This study aims to discuss how gender roles are processed in the memories of these beings through the male-dominated system with the views of Susan Bordo and Sandra Lee Bartky, by considering the concepts of discipline and power in light of Michel Foucault. Since the work is also an example of feminist-dystopia, it will be discussed within the dichotomy of fiction and reality through Donna Haraway's views.

¹ Bu çalışma 03-05 Ekim 2017 tarihlerinde Cumhuriyet Üniversitesi tarafından düzenlenen V. Uluslararası Batı Dilleri ve Edebiyatları Araştırma Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili Ve Edebiyatı (Sivas, Türkiye), gokce.olgun@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2627-3210. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 31.08.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1193094]

Keywords: Lisa Tuttle, discipline and power, male gaze, cultural memory, feminist-distopia

1. Giriş

Ataerkil düzen kadın ve erkek olarak sınıflandırdığı cinsiyet ikiliğinde erkeğin baskın ve üstün olduğu bir cinsiyet hiyerarşisi yapılandırılmış ve bu eşitsizliği toplumsal hafızada yer edindirerek cinsiyet rollerini dayatmıştır. Feminist hareketlerinin yaygınlaşmasıyla ataerkil sisteme eleştiri niteliğinde pek çok kurgu eseri üretilmiş ve cinsiyet eşitsizliği edebi imgelemde de yer bulmuştur. Bu eserlerden biri olarak Amerikalı bilim kurgu yazarı Lisa Tuttle'in 1979 yılında yayınlanan "Ev Kadınları" başlıklı kısa öyküsü kalıplaşmış cinsiyet rollerinin bir başka gezegendeki varlıklara nasıl dayatıldığını ve ataerkil sistemin bir parçası olarak Dünya gezegeninden gelen erkeklerin bu yeni gezegendeki canlıları kolonileştirerek erkek egemen bir sistemi nasıl inşa ettiklerini konu alır. Bu nedenle, eserdeki en önemli noktalardan birinin erkeklerin yeniden yapılandırdıkları "yeni kadın" profili olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışma eserdeki erkek egemen sistemin geçmişte icra edilen toplumsal yaşam ritüellerinin ve cinsiyet pratiklerinin bu canlıların kültürel belleklerinden ataerkil söylem yoluyla nasıl silindiğini ve nasıl "yeni kadınlar" yarattığını irdeleyecektir.

Eserde gc pratikleri ön plana çıktığı için Michel Foucault'nun *Disiplin ve Ceza: Hapishanenin Doğuşu* (1995) adlı eserinden faydalanılacaktır. Foucault'a göre "Gc, bilgiyi üreter; bu gc ve bilgi doğrudan birbirini ima eder" (1995, s. 23). Foucault gc ve bilgi arasında bir bağlantı olduğunu öne sürer ve gücün uysal bedenler yaratmada bilgiyle de ilişkili olduğunu ifade eder. Panoptikon adı verilen mekanizma bunu doğrular niteliktedir. Kişinin hapishanede gözetlenip gzetlenmediğine dair bir bilgisi yoktur, ancak gözetleyen kişinin anonim gücü gözetlenen hakkında bilgiye ulaşmasını sağlar. Bu nedenle iki kavram arasında doğrudan bir ilişki kurulur. Foucault'un Jeremy Bentham'dan ödünç olarak ortaya koyduğu bu disiplin yöntemi feminist eleştirmenler tarafından da kadınlar üzerindeki baskı araçları bağlamında ele alınmıştır. Bu eleştirmenlerden Susan Bordo ve Sandra L. Bartky kadınlar üzerinde kullanılan disiplin metotlarının uysal bedenler yarattığını ve bunun yanı sıra bu modellerin içselleştirilerek kadınların birbirini ataerkilliğe uygun olup olmadıkları konusunda gözetlediği bir sistem oluşturduğunu ne sürmüşlerdir. "Female connoisseur" adı verilen bu durum panoptik bakışın içselleştirilerek kadınların birbirlerini izlediği ve böylece sistemin işlerliğini sağladığı duruma verilen isimdir. Bartky "Foucault, Kadınlık ve Ataerkil İktidarın Modernleşmesi" başlıklı makalesinde Foucault'nun uysal beden politikalarını üç boyutta ele alır: "belirli bir boyut ve genel konfigürasyonda bir beden" retmeyi amaçlayanlar, bu bedenden belirli jestler, duruşlar ve hareketler repertuarını ortaya çıkaranlar ve bu bedenin süslü yüzey olarak sergilenmesine yönelik olanlar" (1998, s. 27). Bartky kadın bedenini düzenlemeyi amaçlayan bu yöntemleri ve bu yöntemler yoluyla ideal kadın bedenine ulaşmayı hedefleyen politikaları eleştirir. Benzer şekilde Susan Bordo "Beden ve Kadınlık retimi" başlıklı makalesinde bedenin "kültürel bir metafor" (2003, s. 165) görevi üstlendiğini vurgular ve devam eder: "Kadın bedeni Foucault'nun uysal beden kavramına dönüşmüştür. Gcleri ve enerjileri dışsal düzenlemeye, tabi olmaya, dönüşmeye, 'iyileştirmeye' alıştırılmıştır" (2003, s. 165-166). Her iki kuramcı da kadınların Foucault'nun önerdiği disiplin ve gc unsurları altında ideal bedene ulaşmak için içselleştirilmiş dişil ve eril bakışa maruz bırakıldığını, kurallara uygun davranma konusunda gözetlenmeye ve kontrol altında yaşamaya mecbur kaldığını savunur.

Bu görüşler ışığında eser bir başka gezegende yaşayan canlıların bedenlerinin ne tür mekanizmalarla dnştrldğini ve nasıl denetlendiğini ortaya koyar. Bu yolla ulaşılan ideal kadın bedeni imgesinin ve ideal eş imgesinin içselleştirilmesi sonucunda Dünya'dan gelen erkeklerin yokluğunda dahi mekanizma işlerliğine devam etmiştir. Bunun sebebi ise eril bakışın içselleştirilerek dişil bakışta

yansıma bulmasıdır. Bir zamanlar bedenlerinin neye benzediğini dahi unutan kadınlar, aynı zamanda bir zamanlar kendi bakışlarının nasıl olduğunu da unutmuşlardır. Böylesi köklü bir değişime uğramak için ataerkil söylem kültürel bellekte yer etmiştir. Bir zamanlar "uzaylı" sayılabilecek bedenlerin "dünyalı" kadın bedenine evrilmesi Donna Haraway'ın "Siborg Manifestosu" adlı çalışmasında bahsettiği bedenin yarı organik yarı teknolojik bir varlık olması durumuyla açıklanabilir. İnsan bedeni organikten teknolojik bir değişime doğru yol izlese de eserdeki bedenler uzaylıdan kadın bedenine doğru tersine evrilmiştir. Evrilme doğrultusu değişse de dayatılan normlar değişkenlik göstermediği ve kadın bedeni üzerindeki disiplin ve güç pratikleri değişmediği için kurgu ve gerçeklik çizgisi silikleşmiştir. Bu nedenle, yaratılan "yeni kadın" figürü aslında herhangi bir kadın figürüdür. Bu bağlamda, yukarıda belirtilen kuramsal çerçevede ışığında, eserdeki kadın bedeni incelenecek olup ideal kadın algısına ulaşmada kullanılan mekanizmalar irdelenecektir.

2. Lisa Tuttle'in "Ev Kadınları" Başlıklı Kısa Öyküsünde Eril Bakış Pratikleri ve Kültürel Bellek

Eserde, Tuttle'in öngördüğü gelecekteki yaşamda yeni bir gezegen keşfedilir ve burada hayatta kalan canlılar Dünya'dan gelen erkekler tarafından bir ev kadını olarak biçimlendirilir. Öykünün başlangıcında havaya hakim olan bir sülfür kokusundan bahsedilir ve bu koku Dünyalı erkekler tarafından beğenilmeyen, rahatsız edici bir faktör olarak ortaya konulur. Koku gezegendeki yerlilerin bedenlerinden yayılır. Kolonileşme öncesinde herkesin sahip olduğu kokudan hiç kimse rahatsızlık duymazken sonradan bu koku erkekler rahatsızlıklarını dile getirmeye başladıkça yeni ev kadınları tarafından da hoş karşılanmamaya başlanır (Tuttle, 1996: 355). Bu noktada Foucault bireyin aşında disiplin yöntemleriyle biçimlenmiş, yeniden üretilmiş bir platform olduğunu öne sürer: "Birey "disiplin" adımı verdiğim özgül iktidar teknolojisi tarafından üretilmiş bir gerçekliktir. İktidarın etkilerini şu gibi olumsuz terimlerle tanımlamaktan bir kez ve kesin olarak vazgeçmeliyiz: "dışlar", "bastırır", "sansürler", "soyutlar", "maskeler", "gizler". Aslında iktidar güç üretir; gerçeklik üretir, nesnelerin alanlarını ve gerçeğin ritüellerini üretir" (1995, s. 194). Foucault, iktidar politikalarını disiplin yoluyla kişiyi yeniden şekillendirirken geçici sayılabilecek bastırmak, gizlemek veya maskeleyen gibi yöntemler yerine üretici ve dönüştürücü bir güç taşıyan yöntemler kullanıldığını belirtir. Bedenler üzerinde uygulanan bu sosyal ve politik disiplin yöntemleri iktidar pratiği yoluyla uysal bedenler üretir (Foucault, 1995, s. 136). Eserde uysal bedene ulaşmadaki ilk yapılması gereken ise sülfür kokusunu yok etmektir. Bu amaçla uygulanan bedensel disiplin yöntemi de bu kokunun uygunsuz olarak kabul ettirilmesidir. Bir zamanlar normal olarak kabul edilen koku yeni düzende zamanla kadınlar tarafından da hoş karşılanmamıştır. Kolonileştirene "farklı" gelen bu koku kolonileşene de "farklı" gelmiş ve yeni kadınlar Dünyalı eşlerini bu kokudan kurtularak memnun etmek amacıyla kokuyu bastıran özel kıyafetler giymeye başlamışlardır. Bu durum ataerkil düzenin uysal beden amacına ulaşmadaki ilk zaferi olmuştur.

Gezegendeki kokunun bastırılmasının ardından sıradaki hedef bedensel dönüşümdür. Foucault, bireyler üzerinde üretken bir gücün tekrarının onları sürekli bir denetim altında tuttuğu fikrini öne sürer ve bedeni "tabi olunan, kullanılan, dönüştürülen ve geliştirilen" manipüle edilebilir bir yüzeye dönüştüren uysallık durumu olarak tanımlar (1995, s. 136). Yeni ev kadınlarının dış görünüşleri de uysallığa tabi tutulması gereken bir yüzey olarak düşünülür. Eserde bedenin dönüşüme uğraması hem modern ataerkilliğin baskı ekseninin işlerliğine hizmet eder, hem de kendi korkularını bastırma aracı olarak işlev görür. Biçimlenmemiş ve alışılmadık dışındaki bu bedenler sülfür kokulu ve üreme yetisinden yoksun, keskin dişli, beyaz tenli, kaburgalarından çıkan kısa kollara ve üç memeye sahip olarak tasvir edilir (Tuttle, 1996, s. 355-356). Vücutlarını bir kadının vücuduna benzer şekilde biçimlendiren özel kıyafetler olmadan Dünyalı erkeklerin gözünde bir yaratığı andıran bedenlere

sahiptirler. Bu bedeni bir kadın bedeni olarak kalıplaştırmanın nedeni ataerkil düzene uygun olarak heteronormallik sınırları içerisinde idealize bir bedensel figür elde etmektir. Bartky'e göre "Bugün bir kadının vücudundaki hacim, güç ya da bolluk tiksintiyle karşılanmaktadır. Şu anki moda bedeni gergin, küçük göğüslü, dar kalçalı ve sıskalık sınırında bir inceliğe sahip, yetişkin bir kadından ziyade ergen bir erkek çocuğa veya yeni ergenliğe girmiş bir kıza benzeyen bir silüettir" (1998, s. 28). Bu silüete erişmek kadınlar için normallik sınırı içinde kalmak anlamına gelirken erkekler için hegemonyasını devam ettirdiği bir platform demektir. Bartky'nin bahsettiği idealize edilmiş figür eserde de ulaşılması amaçlanan silüettir. Bu noktada yazar ataerkil yapının bedensel politikalar üzerindeki baskınlığını eleştirirken aynı zamanda kalıplaşan bedenler aracıyla dış görünüş gibi yüzeysel değerlere önem veren toplumsal yapıyı da eleştirir.

Eski bedensel imgenin insan bedeninden farklı bir yapıda olması nedeniyle dönüştürme eyleminin arkasında psikoanalitik sebepler yatmaktadır. Ataerkilliğin bir kolunun da psikanalizde olduğu düşünülürse dönüştürmenin ardında yatan sebepler bu düzlemde ele alınabilir. Barbara Creed annenin hadım edilmiş olma varsayımından ve fallus yoksunluğu görüşünden yola çıkarak erkeğin kadın cinsel organı korkusunu ve buna bağlı olarak iğdiş edilme kaygısını ele alır. Bu bağlamda Creed, canavar niteliği atfedilen Medusa'dan, kan ile beslenen dişi vampir temsillerine kadar pek çok "canavar kadın" karakteri yaratıldığını ve bunun erkek izleyicide iğdiş korkusuna neden olduğunu savunur (1993, s. 2-3). Nitekim Tuttle'ın eserindeki yeni kadınlar da fiziksel olarak Dünyalı kadınlardan oldukça farklıdır. Eski halleri "canavar" imgesi ışığında değerlendirildiğinde Dünyalı erkekler iğdiş korkusunu bastırmak amacıyla bu varlıkların canavar görünümünü değiştirerek fiziksel olarak kadın bedenine benzetmek isterler. Ataerkil düzende işlerliğin devam etmesinde olumsuz tetikleyicilere yer yoktur. İstenmeyen bedensel özelliklerin psikoanalitik boyutta sistemi tehdit etmesi de bu noktada kabul edilemez. Bu nedenle, kadınlar normallik sınırları içindeki "bakılasılık" algısını artırmakla yükümlüdür. Laura Mulvey görsel hazı aktif/erkek ve pasif/kadın olmak üzere iki şekilde ele alır: "Belirleyici erkek bakışı kendi fantezisini, uygun biçimde şekillenmiş dişi figüre aktarır. Geleneksel teşhirci rolleri içinde kadınlar, bakıla-sı-lık mesajını veren güçlü görsel ve erotik etki amacıyla kodlanmış dış görünüşleriyle aynı anda hem bakılan hem teşhir edilendirler" (1993, s. 20). Kadın bakılan ve teşhir edilen rolüyle eril bakış altındadır ve bu kontrol eden güçlü bakış seyircinin kendini eril bakışla özdeşleşmesine sebep olur. Eril bakışın gücü dişil bakışı da yönlendirmesinde yatar. Toplumsal düzlemde ele alınacak olursa, otorite figürü haline gelen eril bakış kadınlar tarafından da içselleştirilir. Bartky'e göre "Çağdaş ataerkil kültürde, panoptik bir erkek çoğu kadının bilincinde bulunur: Onlar sürekli olarak onun bakışlarının önünde ve yargısı altında dururlar. Kadın, bedenini bir başkası tarafından, anonim bir ataerkil Öteki tarafından görüldüğü gibi yaşar" (1998, s. 34). Ataerkil düzen, kontrol mekanizması olarak panoptik eril bakışı sunar ve bu bakış kadınlarda denetleme kültürü yaratır. Bu kültür kasıtlı olarak bilince yerleştirilir. Eserde gezegendeki canlıların anatomik farklılıkları ataerkil düzene uyum sağlayacak şekilde tasarlanmış, ancak Dünyalı bir kadınınkine hiç de benzemeyen bedenlerinin farklılığı yeni kadınların belleklerine de işlenerek bu varlıklar zamanla dış görünüşlerinin "iğrenç" olduğunu kabul etmişlerdir. Kültürel bellekte geçmişte yer alan normallik yok edilerek yerine yeni bir ideal yerleştirilmiştir. Bu belleksel değişim "ataerkil normallik" çerçevesinde hem kendi bedenini hem de bir başkasının bedenini denetleyen kadınlar yaratmıştır. Bu aynı zamanda bakılasılığı artan öznenin sistemde kendine yer edinme şeklidir. Eril bakış ve yeni kazanılan dişil bakış eskiden taşıdıkları farklı yapıyı tek potada eritmiş ve bu yolla kadın bedeni görsel ve erotik bir amaca hizmet eder hale gelmiştir.

Dış görünüşlerinin yanı sıra bu gezegende yaşayan kadınların kimliği de ataerkil düzene uyum sağlama amacı güder. Gezegende yaşayan yeni kadınlardan birine verilen isim Susie'dir ve kendisine Jack'in karısı rolü verilmiştir. Bu yolla eski kimliği yok edilmiş ve yeni bir kimlikle ve rolle aslında

kimliksizleştirilmiştir. Foucault'nun güç dinamiklerini ele alırken Bordo şunu belirtir: "belirli bir alanda egemenlik ve tabi olma konularını sürdüren uygulamalar, kurumlar ve teknolojiler ağını düşünmeliyiz" (2003, s. 167). Bu uygulamalardan en önemlisi ise eserde aile kavramı olarak karşımıza çıkar. Ataerki bir ailede roller keskindir: Erkek eve ekmek getiren, kadın ise evinin ve eşinin bakımını üstlenen kişidir. Öyküde kadınlardan beklenen en önemli şey erkekler savaştan döndükten sonra ait oldukları insan yapımı evlerde temiz ve düzenli bir şekilde bulunmalarıdır. Kadınların erkeklerin yokluğunda ev işi yapması cinsiyet rollerinin yeni gezegende ne denli uygulandığını gösterir. Bordo'ya göre kadınlar "daha az sosyal yönelimli ve daha merkezci bir şekilde kendi kendini değiştirmeye odaklı hale getirildi" (2003, s. 166). Nitekim eserde kadınlar sosyal alandan kısıtlanarak evde eşini bekleyen, vücudunu biçimlendiren kıyafet giyerek ve sülfür kokusunu bastırarak kendi bedensel değişimine odaklanan, ev işleriyle uğraşan bir figür olarak resmedilir. Ataerkillik bu noktada aile olmanın mekânsal izdüşümü olarak da kendini gösterir. Kadınlar domestik bir ortama hapsedilirken erkekler dış mekâna ait tasvir edilir. Eserde erkeklerin savaşmaya gittiğinden bahsedilmesi de aynı zamanda güçlü erkek ve erkeksilik imgesi bakımından önemlidir. Kadınlar güçsüz, zayıf ve hassasken, erkekler bu özelliklerin tamamen tersi özelliklere sahip olarak tasvir edilir. Bordo aynı zamanda Foucault'un güç kavramının ana mekanizmasının bastırıcı değil yeniden biçimlendirmeye dayalı olduğunu belirtir (2003, s. 167). Bu yeniden dönüşüm eserde de bedensel ve belleksel olarak yeniden biçimlenme olarak karşımıza çıkar. Ataerki normların, rollerin, imgelerin işler bir şekilde "yeni kadın" profili ortaya çıkarması bu değerlerin içselleştirildiğinin göstergesidir. Bu nedenle pek çok "yeni kadın" eskiden nasıl görüldüğünü, kim olduğunu, nasıl bir hayat sürdüğünü dahi hatırlamaz. Bu nedenle eski olanın bilinçte bastırılmasından ziyade yeni olan dayatılarak eski alışkanlıklar ve pratikler değişime uğratılmıştır.

Değişim zorunlu kılındığında değişime direnler kendine yabancılaşır. Susie de bir sabah uyandığında çevresinde hiçbir Dünyalı erkeğin olmamasının rahatlığıyla sülfür kokusuna aldırılmadan üzerindeki kaslarını sıkıştıran kıyafeti parçalar ve eskiden olduğu gibi bedenini özgür bırakır. Aynada kendisini görmek ona aslında bir ev kadını olmadığını hatırlatır ve bu özgürlük kendisini tehlikeli hissettirir. Bu uyanışla beraber Jack'in evcil hayvanı olan örümceğin mobilyaları yeme girişimini fark eder. Karl Abraham'ın yorumladığı örümcek imgesi erkeği hadım eden kadını sembolize ettiği yönündedir (1988, s. 87). Bu düşünce kaynağını örümceğin ördüğü ağla kurbanını tedbirsiz yakalamasından alır. Nitekim Susie de örümceğin sahip olduğu bu tehlikeli hayvansal dürtüyü hisseder ve çiftleşmek için Doris'in kapısını çalar. Her ne kadar ataerki düzende kadın kurban rolündeyken Susie'nin uyanışıyla beraber bu rol altüst edilir. Bedenini sıkan kıyafetlerden kurtuluşu bir zamanlar kendisine yabancı gelen bedeninin aslında tanıdık olduğunu hatırlatır.

Susie her ne kadar erkeklerin yokluğunda kendini özgür hissetse de Doris'in sanki erkekler savaşa hiç gitmemişçesine ev kadını rolünü devam ettirdiğini görür (Tuttle, 1996, s. 356). Bu durum Foucault'nun Jeremy Bentham'tan ödünç aldığı panoptikon kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir. Bentham'ın öne sürdüğü hapisane modelinde mahkumların kendilerini izlendiğini düşündürecek bir kulenin varlığı tasarlanmıştır. Michel Foucault ise bu yapıda izleyen izlenen üzerindeki gücüne işaret eder: "[...] çevredeki halkada, kişi hiçbir şey görmeden her zaman görülmekteyken; merkezi kulede, kişi hiç görülmeden her şeyi görmektedir. Bu önemli bir mekanizmadır çünkü gücü otomatikleştirmekte ve bireysizleştirmektedir" (1995, s. 202). Kişisel otoritenin elden alındığı bu yolla her an izleneceğini düşünen kişinin öz denetimi artar ve izlendiğini düşündüğü için sürekli baskı altında kalır. Bartky'e göre "[b]u 'bilinçli ve kahçı görünürlük durumu', beden sıkı ve disiplinli denetiminin, zihni de ele geçirdiğinin bir işaretidir. Mahkumun sürekli kendini gözetlemesinde, modern çağın ayırt edici özellikleri olan ünlü 'bireycilik'in ve yüksek özbilincin doğuşu yatar" (1998, s. 27). Fiziksel şiddetin uygulanması yerine herkesin kendi gardiyanının kendisi olduğu bir düzen yaratılır ve bu düzen

kaynağını bireycilik ve özbilinç kavramlarından alır. Yeni disiplin yöntemlerinin tercih edilmesindeki sebep ise kişiyi uysal bir bedene dönüştürmede daha etkili olmasıdır. Kendi kendini denetleyen bireylerin eserinde erkeklerin yokluğunda dahi tüm uygulanan değişiklikleri yerine getirmeye devam etmesi bunu kanıtlar niteliktedir. Bu nedenle Bartky'nin de belirtmiş olduğu üzere bu denetim sadece bedensel değil, aslında zihinsel bir denetimdir. Yeni kadınların zihninde yeni pratikler önemli ölçüde yer etmiştir. Uygulanan disiplin yöntemlerinin sonucunda uysal bedenler üretildiği için erkeklerin denetlenmesine ihtiyaç duyulmamaktadır. Örneğin Doris, Dünyalı erkeklerin yokluğunda makyaj yapar, bedenini şekillendiren kıyafeti giyer ve sülfür kokusunu bastırmaya çalışır. Dünyalı erkeklerin disiplin mekanizmalarıyla böyle kısıtlayıcı ve kişiyi değersizleştiren bir etki yaratmasındaki neden yokluklarında ortaya çıkabilecek muhtemel bir kadın başkaldırısını önlemek şeklinde yorumlanabilir.

Doris'in artan otokontrol mekanizmasına ek olarak dış görünüşüyle ilgili endişeleri de dikkat çekicidir: "Kendimi kontrol etmeye çalıştım, Gerçekten. Ama egzersizler işe yaramıyor ve parfüm de sülfür kokusunu yeterince bastırmıyor. Böyle olduğum sürece yanıma bile yaklaşmayacak. İğrenç olduğumu düşünüyorum ve öyle de. Beni terk etmesinden korkuyorum" (Tuttle, 1996, s. 357). Ataerkil söylemin yeni kadınların belleklerinde yer etmesi zamanla dış görünüşünden, kilosundan, sülfür kokusundan rahatsızlık duyan ve buna bağlı olarak terk edilmekten korkan kadınlar yaratmıştır. Bordo'ya göre kadınlar sahip oldukları zamanın çoğunu oyalayıcı ve yıkıcı denilebilecek kadınlık ideali peşinde koşarak harcamak zorunda bırakılmıştır ve sonu olmayan bir arayışla bu idealin peşinde bedenlerini değişime sokarak uysal beden haline gelmişlerdir (2003, s. 166). Bedensel imgelerin kişilerin kimliklerini belirledikleri bir düzende yüzeysel algılar fazlasıyla ön plana çıkmıştır ve ideale ulaşmak uğruna bedeni disipline eden politikalar benimsenmiştir. İdeal görünüş algısı konusunda Susie Orbach ataerkil sistemin kadın bedeni üzerinde farklı zaman dilimlerinde ideal olduğu düşünülen ve beğeni toplayan farklı bedensel imgeler yarattığını savunur ve bu imgelerden değişmeyen tek beklentinin ise ince bir beden olduğunu belirtir (2006, s. 4). Bartky de benzer şekilde diyet ve egzersizin kişiye dayatıldığını, iştahın her zaman büyük bir kararlılıkla kontrol edilmesi gereken bir şey olarak gösterildiğini ve kişinin yeme ihtiyacını suçlulukla yerine getirmesinden dolayı zamanla kendi bedeninden uzaklaştığını savunur (1998, s. 28). Doris de bedensel algıları uygulamaya çalışırken kendini eril bakışı içselleştiren dişil bir bakışla incelemiştir. Kendi bedenini yeni algılar doğrultusunda şekillendirirken işe yaramayan diyet ve egzersiz yüzünden kendi suçlamış ve bedenine yabancılaşmıştır. Bedenini Dünyalı bir erkeğin mülkiyetinde hissetmekle kalmayıp aynı zamanda ince bir bedene sahip olmadığı için kendisini nesneleştiren erkek bakışının onu kilosu ve kokusu nedeniyle ötekileştireceğini düşünmüştür. Bu durum onun sadece bedensel değil, aslında zihnen ataerkil disiplin yöntemlerinin esiri olduğunu gösterir. John Berger'e göre:

Erkekler *davrandıkları* gibi, kadınlarsa *göründükleri gibidirler*. Erkekler kadınları seyrederek. Kadınlarsa seyredilişlerini seyrederek. Bu durum, yalnız erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkileri değil, kadınların kendileriyle de ilişkilerini belirler. Kadının içindeki gözlemci erkek, gözlenense kadındır. Böylece kadın kendisini bir nesneye -özellikle bir görsel nesneye- seyirlik bir nesneye dönüştürmüş olur (2014, s. 47).

Benzer şekilde Doris de bedenini "seyirlik bir nesneye" dönüştürmüş ve kendisini izleyen bakışların etkisiyle kendisine atfedilen rolü yerine getirmek zorunda hissederek bir noktada tüm varlığını sadece dış görünüşü eksenine indirgemıştır. Bu noktada Doris erkek bakışının gerekliliğini yerine getirememenin başarısızlığıyla kendi bedenine erkek bakışıyla bakmaya başlamıştır ve hem aynı evi paylaştığı Dünyalı erkeğin hem de kendi bakışının ağırlığı altında ezilmiştir. Bu nedenle eserde beden kamusal bir metne dönüşmüştür. Kültürel anlamda bir yanda idealler, diğer yanda bu uğurda acı çekme arasında iki uçta gidip gelen bir mekanizma halini almıştır. Bir taraftan eril bakıştan hissedilen haz ve

diğer taraftan dişil bakışın getirdiği eleştirel yıkıcılık arasında kalan beden, kadınlık vasıflarını ataerkillik doğrultusunda taşımaya uğraşan bir platforma dönüşmüştür.

Doris'in bedensel olarak kadınlık vazifesini yerine getirmediğini düşünmesi Simone de Beauvoir'ın "kadın doğulmaz, kadın olunur" sözünü hatırlatır niteliktedir (1953, s. 273). Bu görüş, kadın kimliğinin toplumsal cinsiyet pratikleriyle şekillendiğini öne sürer. Benzer şekilde bir kadın olarak doğmayan farklı gezegendeki bu canlılar da zamanla kültürel dinamiklerin etkisiyle kadına dönüşür ve kadın rolünün gerekliliklerini yerine getirirler. Donna Haraway'ın "Siborg Manifestosu" başlıklı eleştirisi bu bağlamda önemlidir. Haraway'e göre Tuttle'in eserindeki gibi yarı organik yarı teknolojik varlıklara verilen "siborg" adlandırması sadece kurgusal bir varlığa işaret etmez; çünkü içinde yaşadığımız zaman diliminde teknolojik etmenlerle insan yapısındaki doğal ve yapay sınırların bulanıklaşmasıyla insan siber bir yapıya ulaşmıştır (2001, s. 293). Bu nedenle kurgusal olan ile gerçek olan arasındaki çizgi silikleşmiş ve toplumsal pratikler ile şekillenen kadın ile kurgusal olarak üretilen siborg birbirine yaklaşmıştır. Nitekim eserdeki kurgusal, uzaylı denilebilecek canlılar ataerkil kültür tarafından kurgulanan kadın rolü ile yeniden bir kurgusal yapılaşma sürecine girmiştir. Haraway'e göre:

Kadınları "kadın" olmakla bağlayan doğal bir şey yoktur. Hatta kadın olmak diye bir durum yoktur, bu bazı toplumsal pratiklerin ve tartışmalı bilimsel söylemlerin yarattığı oldukça karışık bir sınıflandırmadır. Toplumsal cinsiyet, ırk ya da sınıf bilinci bize ataerkillik, sömürgeleşme ve kapitalizm gibi tartışmalı bazı toplumsal gerçekleri içine alan korkunç bir tarihsel deneyimin baskısıdır (2001, s. 295-296).

Haraway sadece kadın ve kadınlık rolü gibi kavramların kurgusallığını tartışmaz, aynı zamanda bu rollerin doğal olmayan yollarla kültürel bir zorlama çerçevesinde aşılandığını ve bunun sadece ataerkil yapının sonucu olmadığını savunur. Bu noktada Haraway ataerkilliğin yanı sıra tarihsel olarak sömürgeci ve kapitalist bakış açısının da kadını cinsiyet hiyerarşisine sokarak değersizleştirdiğini öne sürer. Benzer şekilde Tuttle'in eserinde de ataerkil söylemin etkisine ilaveten kolonileştirdikleri gezegen dışında kadın bedenine de sömürgeci yaklaşımı olan ve kapitalizmle ön plana çıkan emek olgusunu evine ve eşine emek veren kadın imgesine dönüştüren bir algının da belirginleştirildiği söylenebilir. Kurgusal olarak tasarlanan siborg bedenine gerçek olan kadın rolünün atfedilmesi hem cinsiyet rolü bakımından hem de bedensel imaj açısından dikkate değerdir. Zeynep Zeren Atayurt, 2000'lerin başında Britanya, Amerika, Kanada ve Fransa gibi Batı ülkelerinde yapılan ulusal anketlerin kadınların 1950li yıllara nazaran daha kilolu bedenlere sahip olduğunu gösterdiğini belirtir ve bu duruma rağmen ideal kadın bedeni algısının günümüzde hala ince bir bedene sahip olmak olduğunu dile getirir (2014, s. 15). Bedensel görünüş değişse de bedensel algıların değişmemesi eserde kurgusal ve gerçek çatışmasında da yer bulur. Öyküde gerçekte Batı toplumlarında var olan "ince" beden idealleri kurgusal varlıklara dayatılmıştır. Zaman zaman kilo alan veya fit görünüşünü kaybeden bedenler eril bakışın içselleştirilmesi sebebiyle kendi görünüşlerinden rahatsız olmuşlardır. Uzak bir gezegende geçmesine rağmen Batı toplumundaki ideallerin kurgusal varlıklara dayatılması kurgu ile gerçekliğin iç içe geçerek aralarındaki çizginin bulanıklaşmasına sebep olmuştur.

Gezegenlerinde kurulan yeni sistem nedeniyle kendilerini ezilmişliğe sürükleyen kadınların aksine düzene karşı uyanışa geçen Susie erkekler savaşa gitmişken onların inşa ettikleri yapılardan dışarı çıkmaları gerektiğini belirtir (Tuttle, 1996, s. 358). Bu hem metaforik hem de gerçek anlam içeren ifade ardından Doris ile birlikte kimsenin ne zaman olduğunu hatırlamadığı ancak bir zamanlar atalarının inşa ettiklerini düşündükleri bir yere giderler. Oraya vardıklarında Susie Dünyahı erkekler gezegenlerini işgal etmeden önce olduğu gibi üremeyi istediğini belirtir. Doris ise artık bunun hiçbir zaman gerçekleşmeyecek bir şey olduğunu söyler (Tuttle, 1996, s. 358-359). Foucault'ya göre "normalleştirme,

iktidarın en büyük araçlarından biridir" (1995, s. 184). Yeni düzendeki pratikler de önemli boyutta normalleştirilmiştir ve bu durum artık eskiye geri dönülemez bir hal almıştır. Bu nedenle de Doris bunun artık mümkün olmadığını belirtirken aslında mevcut durumun içselleştirilmesinden ötürü olduğunu ima eder, çünkü artık yeni bir cinsellik sistemi inşa edilmiştir ve yeni kadınlar kimliklerini bu sistem üzerinden tanımlamaya başlamıştır. Bartky'e göre:

Bir beden "dişil" olarak hissedilmesi -uygun uygulamalar yoluyla toplumsal olarak inşa edilmiş bir beden- çoğu durumda bir kadının kendini kadın olarak algılaması için çok önemlidir ve insanlar şu anda yalnızca erkek ya da kadın olarak sınıflandırıldığından, benlik duygusu adına toplumda var olan bir birey olarak hissetmesi bakımından önemlidir. Böyle bir bedene sahip olmak, kendisini cinsel açıdan arzulan ve arzu edilen bir özne olarak algılaması için de gerekli olabilir. Bu nedenle, bir kadın bedenini dişil bir bedene dönüştüren makineyi parçalamayı amaçlayan herhangi bir siyasi proje, bir kadın tarafından, onu tamamen yok etme değilse de cinsellikten arımayla tehdit eden bir şey olarak algılanabilir (1998, s. 39).

Yeni inşa edilen cinsel pratikler ataerkilliğin doğurduğu heteronormallik çerçevesinde oluşturulmuştur. Yeni kadınlar kendilerini içselleştirdikleri eril bakışla tanımlarken bu aynı zamanda cinsel pratikleri de kapsayan bir yapıyı beraberinde getirmiştir. Benliklerini arzulan bir nesne olma yönünde yapılandırdıklarından bu cinsel pratiğin değişmesi veya başka bir cinsel pratikle sekteye uğratılması kimlik üzerinde bir tehdit olarak algılanır. Susie bu yolla diğer arkadaşlarına geçmişi hatırlatmak istese de yeni yapılar benliğin yerleşik bir uzantısı haline geldiği için teklifi reddedilir. Susie'nin cinsellik yoluyla hatırladığı geçmiş yaşantı diğer kültürel uygulamaları da hatırlamasını sağladığından bu durum onun için uyanışın önemli bir adımı olmuştur. Nitekim, Doris'in onu reddetmesinden sonra Susie eskiden belleğinde bulunan ama işgalden sonra unuttuğu bir şeyi hatırlamak üzereymiş hissine kapılır. Bir timsahı yakalamaya çalışıp başarısız olunca timsah etinin tadını ve derisine dokunmanın nasıl bir his olduğunu hatırlar (Tuttle, 1996, s. 359). Bu hatırlamayla birlikte Susie kendisinin bir ev kadını olmadığını daha kuvvetli hisseder. Bu durum hem beslenme rutini hem de varoluşsal açıdan önemlidir. Bordo'ya göre "kadınların iştahının kontrolü, kadınlığın inşasını yöneten genel kuralın yalnızca en somut ifadesidir: kadın açlığı -kamu gücü, bağımsızlık, cinsel doyum için- kontrol altına alınmalıdır ve bu durum kadınların yer aldığı kamusal alanın sınırlandırılmasıyla da ilişkilidir" (2003, s. 171). Ataerkil yapıların dayattığı ince beden ideali belirli saatlerde ve miktarda yemek yeme gerekliliğini doğurmuş ve bu bedensel kısıtlama mekânsal kısıtlamayı da beraberinde getirerek kamusal alandan mahrum bırakılan uysallaştırma politikasıyla iç içe geçmiştir. Geçmişte kamusal alanda avlandığını ve şu anki yeme alışkanlıklarından tamamen farklı olarak timsah etiyle beslendiğini fark etmek Susie'ye içinde bulunduğu ev hanımı ve eş rolünü sorgulatmıştır. Bu sorgulama varoluşsal bir analiz işlevi görür. Susie kolonileşme sonrasında unutturulan ve yeni sistemde dayatılan rollerle kendi varlığına ya da gerçek olana ulaşamayacağını fark ederek aydınlanmış bir kişi olarak geçmiş kimliğinin izini sürüp gerçekte 'ne' olduğunu öğrenmeye çalışır: "Şu an eskiden olduğum şey değilim. Şimdi başka bir şeyim, 'kadın' denilen ve daha önce hiç görmediğim bir imgede erkekler tarafından yaratılan bir 'ev kadını'yım" (Tuttle, 1996, s. 360). Susie'nin bir örümcekle başlayan uyanışı bir timsahla devam eder. Timsah avlayıp yediğini hatırlaması vahşi olarak nitelendirilebilecek bir eylem olmasına rağmen Dünyalı erkeklerin kolonileştirme yöntemleri ve dayatmaya çalıştıkları değerler daha vahşicedir. Bu ironiyi gözler önüne sererken var olanla yitirilmiş çatışması yaşayan Susie, artık ne Susie ne de bir ev kadını olmak istediğine inanır ve bir sabah gerçek adını hatırlayarak uyanır.

Susie'nin uyanışı onun için oldukça motive edicidir ve arkadaşlarını da harekete geçirmek için bir sebeptir. "Eğer ben hatırlayabiliyorsam siz de hatırlayabilirsiniz" (Tuttle, 1996, s. 360) diye konuştuğu Maggie ve Doris ise bir o kadar isteksizdir. Bunun arkasındaki neden sadece ataerkil düzeni

kabullenmek değil aynı zamanda yıkımın getireceği huzursuzluk ve yok olma korkusudur. Maggie bunu şu sözlerle dile getirir:

Erkeklerin gidişimizi izleyeceklerini mi sanıyorsun? Bizi durdurmadan hayatlarından ve evlerinden öylece çıkabileceğimiz mi düşünüyorsun? Hatırlamak hakkında konuşuyorsun ama erkeklerin ilk geldiği zaman neler olduğunu hatırlamıyor musun? Katliamı hatırlamıyor musun? Sadece kimlerin ev kadınına dönüştürüldüğünü unuttun mu? Biz hayatta kalanlar ev kadınına dönüştük çünkü erkekleri mutlu edip düşman olmadığımızı inandırırız ancak o zaman erkekler bizi öldürmezdi. Eğer değişmeye ya da terk etmeye kalkarsak burada her şeye yaptıkları gibi bizi de öldürürler (Tuttle, 1996, s. 360-361).

Maggie'nin harekete geçme arzusunun olmaması geçmişte gezegenlerinin işgaliyle uğratıldıkları yıkımın travmasını yeniden yaşamaktan kaçınmasıdır. Birlikte hareket edecek olmalarına karşın ataerkil sistemin yıkımına karşı inancsızdır. Bu anlamda eser kadın dayanışmasının imkansızlığına da bir eleştiri sunar. Ataerkil yapılar kadını kendine mahkûm ettiği için bu halkanın dışına çıkmak onu korkutur. Geçmiş kimliklerini kaybeden bu varlıklar geri kazanma umudunu yitirmiş bir halde belleklerine yerleştirilen ev kadını yazgısını kabul eder. Diğer ev kadınları için bu yazgıya karşı çıkmak ölümle eşdeğerdir. Susie ise arkadaşlarını ikna edememesinin kendi ölümünü getireceğini bilir; çünkü kendisine atfedilen bu rolü daha fazla yerine getiremeyeceğini hisseder ve bir gün tüm arkadaşlarının Dünyalıların dostu olduklarını kanıtlamak için evine gelip tüm bedenini parçalamasını bekler (Tuttle, 1996, s. 363-364). Beklenen ölüm gerçekleştirildiğinde Jack'e yeni bir ev kadını verilir ve bu kadın Susie'nin adını alır. Bu durum ev kadınlarının bir kez daha nasıl kimliksizleşmeye zorlandıklarına işaret eder. Yeni Susie ise vazifesini o kadar iyi bir şekilde yerine getirir ki Jack tüm o savaşa değdiğini düşünür: "Jack'i hoşnut edecek dış görünüş, en sevdiği yemekler ve temiz bir ev" (Tuttle, 1996, s. 364).

3. Sonuç

Sonuç olarak, ataerkil düzen kadınları cinsiyet sınıflandırmasına iterek bu hiyerarşide kadınlara ezilmiş rolünü vermiş ve bu duruma eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan feminist yazarlardan Lisa Tuttle ise eserinde ataerkil sistemin bir başka gezegende ne tür stratejilerle kurulduğunu ele almıştır. Bu bağlamda Dünyalı erkekler bu varlıkların belleklerine erkek egemen toplumun getirdiği rolleri aşılıyarak kadın imgesi yaratmaya çalışmıştır. Bunun için öncelikle bu varlıkları dış görünüşü olarak biçimlendirmiş ve bedenlerine bir kadınınkine benzer şekil veren özel kıyafetler giymeye zorlamışlardır. Bu kıyafet bir kadın silüeti yaratmakla kalmayıp aynı zamanda bedenlerinden yayılan sülfür kokusunu da bastırmıştır. Böylelikle canavar görünümünden kurtulan kadınlar anatomik cinsiyet normları sınırları içinde kalarak hem erkeklerin hadım korkusunu bastırmış hem de dış görünüşü olarak Dünyalı erkekleri hoşnut etmiştir. Bir yanda bedensel yükümlülükleri yerine getirmek ve sürekli dış görünüşüne dikkat etmek zorunda kalmak, diğer yandan ise Dünyalı eşlerini hoşnut etmek zorunda bırakılmak yönünde uysallaştırma politikaları uygulanmıştır. Eril bakış içselleştirilmiş ve yeni dişil bakış aynı niteliği taşımıştır. Bu değişim zihinsel olarak yapıldığından kültürel bellek de şekillendirilmiştir. Bu sınırlar içerisinde sıkışıp kalmak istemeyen Susie diğer arkadaşlarının aksine kendi kimliğini kazanma isteği duymuştur. Ancak arkadaşlarının isteksizliği ve kadın rolünü erkekler yokken bile sürdürmeleri ataerkil yapının üstünlüğünü kabullenmeye sürüklemiştir. Kimliksizleşen ve otokontrolü artan bedenler kendilerini erkeklerin mülkiyetinde hissetmiş ve kendilerini seyirlik bir nesneye dönüştürmüşlerdir. Siborg olarak düşünülebilecek bu kadınlar toplumsal cinsiyet rollerinin kendi varoluşlarının önüne geçmesine izin vererek istila sonrasında kendi toplumsal pratiklerini unutmuşlardır. Harekete geçme ve ölüm korkusunun baskın gelmesiyle yeni kadınlar Susie'yi parçalayarak öldürerek gezegende ataerkil söylemin üstünlüğünü kabul etmişlerdir. Susie'nin ardından yeni gelen Susie ise kimliksizleştirilmelerini ve ezilmiş statülerini adeta tekrar vurgulamıştır. Tuttle'in eseri her ne kadar

uzak bir gezegende geçse de ataerkil sylerin Batı toplumunda benzer şekilde varlığını göstermesi ve benimsediği toplumsal pratiklerle kadını őkillendirmesi yabancılaştırma etkisinin ironik oluşunu gözler önüne sermektedir. Siborg olmalarına rağmen ev kadını rolünü üstlenen bedenler aşında kurgusal ve gerçeği birbirine yaklaştırarak feminist-distopya sayılabilecek bu eserin Batı toplumundaki ataerkil düzenden çok da farklı olmadığını kanıtlar niteliktedir. Bu durum eserde cinsiyet rolleri ve bedensel idealler yoluyla ortaya konmuştur. 1979 yılında Amerika'da basılan öyküde uysal, evine ve eşine bakan, ayrıca bedenini Dünyalı erkeklerin isteği doğrultuda ince tutmaya çalışan kadın figürü ele alınmıştır. Ancak Kurnen ve Don'un 2012 yılında kaleme aldığı "Beden İmajı ve Cinsiyet Rollerini" başlıklı çalışmasında Amerikan toplumunda medyanın etkisiyle genç yaşlardan itibaren kadınların ince bedene sahip olmasının ideal güzellik anlayışı olarak kabul edildiği belirtilir (s. 128). Ayrıca alışma modernleşmeyle kadının toplumdaki yerinin artmasına rağmen geleneksel rollerin korunduğunu ne sürer (s. 131). Kırk üç yıl önce kaleme alınan öyküde yansıtılan cinsiyet rolleri ve beden imajının günümüzde Amerikan toplumunda hala geçerliliğini koruması eserde ele alınan eleştirel konuların güncelliğine vurgu yapar ve aynı zamanda ataerkilliğin zihinsel ve kültürel süreçlerle tarihsel olarak nesilden nesile aktarıldığını ortaya koyar. Kadının taşıması beklenen değerlerin değişikliğe uğramaması ataerkil yapıların baskınlığını gözler önüne sererken Maggie ve Doris gibi ezilmiş kadınlar için korku düzeni yaratır. Bu düzen ise Susie gibi devrimsel dürtü taşıyan kadınlar için eritme potası oluşturur. Bu noktada eserde de eleştirilen bir konu olarak kadının kimliğini eşi üzerinden tanımlamak yerine kendi benliği üzerinden tanımlaması önemli rol oynar. Dayatılan kültürel roller kadınlar için farklı, erkekler için farklı toplumsal ve bedensel idealler yaratsa da eleştirinin temeli her iki cinsiyeti de őkillendiren toplumsal yapıların kişiye içinden çıkılması zor bir düzene iterek keskin sınırlar içine hapsedmesine dayanır. Bu nedenle değişen dünyaya karşın değişmeyen toplumsal cinsiyet politikaları ataerkillik eleştirilerinin daha pek çok edebi yansımada yer bulacağını düşündürmektedir.

Kaynakça

- Abraham, K. (1988). *Selected papers on psychoanalysis*. (D. Byran ve A. Strachey, ev.), Londra: Karnac Books.
- Atayurt, Z. Z. (2014). *Excess and embodiment in contemporary women's writing*. Stuttgart: İbidem Press.
- Bartky, S. L. (1998). Foucault, femininity and the modernization of patriarchal power. R. Weitz (Ed.), *The politics of women's bodies: Sexuality, appearance and behaviour*. New York: Oxford UP.
- Beauvoir, Simone de. (1953). *The second sex*. (H.M. Parshley, ev.), Londra: Jonathan Cape.
- Berger, J. (2014). *Grme biimleri*. (Y. Salman, ev.), İstanbul: Metis.
- Bordo, S. (2003). The body and the production of femininity. *Unbearable weight: Feminism, western culture and the body*. Berkeley: University of California P.
- Creed, B. (1993). *The monstrous-feminine: Film, feminism, psychoanalysis*. Londra: Routledge.
- Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: The birth of prison*. (A. Sheridan, ev.). New York: Vintage Books.
- Haraway, D. (2001). A cyborg manifesto. D. Bell ve B. M. Kennedy (Ed.), *The cyber cultures reader*. Londra: Routledge.
- Mulvey, L. (1993). Grsel haz ve anlatı sineması. (N. Abisel, ev.), 25. Kare Sinema Dergisi, 3, 18-24.
- Murnen, S.K., & Don, B. P. (2012). Body image and gender roles. T. F. Cash (Ed). *Encyclopedia of body image and human appearance*, vol 1. San Diego: Academic Press.
- Orbach, S. (2006). *Fat is a feminist issue I*. London: Arrow Books.

Tuttle, L. (1996). Wives. A. S. Williams ve R. G. Jones (Ed.), *The penguin book of modern fantasy by women*. Londra: Penguin Book.